

CENTRE CULTURAL
LA NAU
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

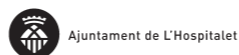
Del 26 de setembre de 2013
al 12 de gener de 2014
Sales Estudi General, Acadèmia i
Martínez Guericabeitia

www.uv.es/cultura

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA **Fundació General**
Patronat Martínez Guericabeitia

TeclaSala

VLC/CAMPUS

HEINEKEN

El Roto, Mi siglo, 2001. © Andrés Rábago.

**El Roto
OPS
Rábago**

Un viatge de mil dimonis (i un parell d'àngels)

A mitjan anys seixanta del segle passat, quan més refermava la massa com a sinònim d'individu, tot i que, òbviament, sense la intensitat actual, Andrés Rábago va emprendre un viatge personal, allunyat de les fútilses del seu temps, per deixar de ser un home sense atributs.

Es va valdre, en primera instància, d'un pseudònim, OPS, que va començar a fer-se lloc en les publicacions més crítiques amb una dictadura que, com a tal, era poc amiga del pensament lliure. Aquell pseudònim li va servir d'empara, que no d'amagatall, per afrontar una introspecció en el seu inconscient mitjançant una mena d'autoanàlisi amb la qua! no era difícil identificar-se, tenint en compte que la ronya de la qual s'anava desprenent en cada vinyeta era la mateixa que ens embotava la sensibilitat a tots. Els monstres que OPS descobria quan mirava al seu interior eren els mateixos que havien esclavitzat la nostra raó fins tornar-la massa gandula per emprendre el nou temps que intuïem que hauria d'arribar més d'hora que no pas tard.

De tant en tant, però, allò social i allò polític feien acte de presència en aquells dibuixos satírics i cruels, conscient el seu creador que els vincles comunitaris havien patit un greu crebant durant el llarg franquisme. Sense cap mena de sobresalt, a l'inici de la dècada següent, els setanta, es va anar deixant veure un heterònim: El Roto. Un heterònim, sí, perquè la seva personalitat estava clarament diferenciada de la de l'autor, que va instal·lar la seva criatura encertadament en l'àmbit d'una consciència civil, entenent des del principi que la seva finalitat era la de fer un servei públic i social: rompre la condició de l'individu-massa per arrencar-lo de la seva postura de mer espectador d'una realitat disgregadora i anestesiant.

OPS i El Roto van arribar a transitar junts una part del camí (hi ha dibuixos, per exemple, del 1976, signats per tots dos), però, mentre que el primer, net ja d'excrecències, deambulava, en el dibuix i de seguida també en la pintura, per àmbits més estètics, que vorejaven la poesia visual, el segon s'aniria consolidant, fins al dia d'avui, com una de les firmes espanyoles més implicades en la reconstrucció d'una cohesió comunitària i en la reivindicació del concepte de *persona*, acorralat pel concepte d'*individu* que la modernitat havia parit i establert.

OPS, però, s'aniria silenciant com a dibuixant fins a l'arribada del nou segle, fent gala en aquells darrers instants d'una intensitat i una excel·lència gràfica sense parangó, mentre l'OPS pintor iniciava una deriva, a partir de finals dels vuitanta, cap al que es podria considerar, amb denominació pròpia dels lingüistes, un ortònim: Andrés Rábago, l'artífex d'una obra

pròpia la veu de la qual es la que mes s'assembla als interessos més profunds del seu creador, amb qui comparteix nom i cognom, una mica com va ser Bernardo Soares per a Fernando Pessoa.

El territori del pintor Rábago, certament, es desenvolupa en un àmbit més elevat de consciència, un àmbit que podríem qualificar de metafísic, en que «el que es diu» no pot ser fàcilment transmès perquè es tracta d'assumptes més espirituals que terrenals, i en que ell, a la manera dels artistes prerenaixentistes, lliures encara de l'excessiva empremta de l'ego, actua com un modest guia d'un viatge, a través del lliandar que constitueixen les seves obres, per un cosmos del qual no hi ha més cartografia que la que el mateix faedor va definint a partir d'un coneixement més gran dels misteris infinits de la veritable i ignota realitat.

OPS-El Roto-Andrés Rábago es mereixia aquesta amplíssima exposició al Centre Cultural La Nau de la Universitat de València que proposa una mirada sobre la seva condició d'artista tri capaç de traduir en imatges nivells de consciència tan diferents.

Andrés Rábago

Andrés Rábago (Madrid, 1947). Autodidacta. Col·laborador, com a OPS o El Roto, en revistes d'anàlisi política (*Triunfo*, *Cuadernos para el Diálogo*, *Ajoblanco*, *Cambio 16*, *Tiempo*), de còmic (*Tótem*, *Madrid*) i satíriques (*Hermano Lobo*, *El Jueves*) i en diaris (*Diario 16*, *El Independiente*, *El Periódico de Catalunya*, i, des de fa anys, *El País*). Autor de més d'una vintena de llibres (el més recent : *Viñetas para una crisis*. Barcelona: Mondadori, 2011 [Col. Reservoir Books]). Il·lustrador de diverses obres, principalment del seu amic Manuel Vicent. Escenògraf per als textos de Luis Malilla i del Grupo Ditirambo. Coautor del curtmetratge d'animació *La edad del silencio* de Gabriel Blanco, l'any 1978, premiat al Festival Internacional de Cinema de San Sebastià. Ha realitzat prop de noranta exposicions individuals, tant dels seus dibuixos com de les seves pintures (que signa com a Rábago), les darreres aquest mateix any a Nova York i a Chicago. Ha estat premiat amb els guardons Premio Francisco Cereceda de periodisme (1993), Premio al Pensamiento de *Cambio 16* (1995), Premio al Mérito Urbanístico del Club de Debates Urbanos (1997), Premi Internacional d'Humor Gat Perich (1997), Premio Julián Besteiro de las Artes y las Letras (2005), medalla FAD (2006) Premio Asociación Pro Derechos Humanos (2011) i Premio Nacional de Ilustración (2012).

A mediados de los años sesenta del pasado siglo, en un momento de gran reafirmación de la masa como sinónimo de individuo —obviamente, sin la intensidad actual—, Andrés Rábago emprende un viaje personal, lejos de las futilidades de su tiempo, para dejar de ser un hombre sin atributos.

Se vale para ello, en primera instancia, de un seudónimo, OPS, que pronto empieza a hacerse un sitio en las publicaciones más críticas con una dictadura poco amiga del pensamiento libre. Aquel seudónimo le servirá de amparo, y no de escondite, para afrontar una introspección en su subconsciente a través de una especie de autoanálisis con el que era fácil identificarse, teniendo en cuenta que la roña de la que iba desprendiéndose en cada viñeta era la misma que nos embotaba la sensibilidad a todos. Los monstruos que OPS descubría al mirar en su interior eran los mismos que habían llegado a esclavizar nuestra razón hasta convertirla en demasiado perezosa para abordar esos nuevos tiempos que intuíamos más o menos próximos.

Sin embargo, de vez en cuando, la cuestión social y la cuestión política hacían acto de presencia en aquellos dibujos satíricos y crueles, siendo consciente su creador del grave quebranto sufrido por los lazos comunitarios durante aquel largo franquismo. Sin ningún tipo de sobresalto, al principio de la década siguiente, la de los setenta, empieza a dejarse ver un heterónimo: El Roto. Un heterónimo, desde luego, porque su personalidad se diferenciaba claramente de la del autor, que acertó a instalar a su criatura en el ámbito de una conciencia civil, comprendiendo desde el principio que su finalidad era la de llevar a cabo un servicio público y social: romper la condición del individuo-masa para arrancarlo de su posición de mero espectador de una realidad disgregadora y anestésica.

OPS y El Roto llegaron a recorrer juntos una parte del camino (hay dibujos, por ejemplo, de 1976, firmados por los dos). Pero mientras el primero, limpio ya de excrecencias, circulaba, en el dibujo y también, rápidamente, en la pintura, por terrenos más estéticos, cercanos a la poesía visual, el segundo iba consolidándose, hasta el día de hoy, como uno de los nombres españoles más implicados en la reconstrucción de una cohesión comunitaria y en la reivindicación del concepto de *persona*, acorralada ésta por el concepto de *individuo* que la modernidad había llegado a engendrar y establecer.

OPS, no obstante, iría silenciándose como dibujante hasta el advenimiento del nuevo siglo, haciendo gala en aquellos últimos instantes de una intensidad y una excelencia gráficas sin parangón, mientras que el OPS pintor iba a iniciar una deriva, a partir de finales de los ochenta, hacia

lo que podríamos considerar, con una denominación propia de los lingüistas, como un ortónimo: Andrés Rábago, artífice de una obra propia con una voz similar a los intereses profundos de su creador, con quien comparte nombre y apellido, un poco lo que fue Bernardo Soares para Fernando Pessoa.

El territorio del pintor Rábago, ciertamente, se despliega en un ámbito más elevado de la conciencia, un ámbito que podríamos calificar como metafísico, donde “aquello que se dice” no puede ser transmitido con facilidad, pues trata más de asuntos espirituales que terrenales, y donde él, a la manera de los artistas prerrenacentistas, libres aún de la excesiva huella del ego, actúa como un modesto guía de un viaje, a través del umbral que constituyen sus obras, por un cosmos del que no existe más cartografía que la que el propio hacedor va definiendo a partir de un mayor conocimiento de los infinitos misterios de la verdadera e ignota realidad.

OPS-El Roto-Andrés Rábago es merecedor de esta amplísima exposición en el Centre Cultural La Nau de la Universitat de València, que propone una mirada sobre su condición de artista tri-capaz de traducir en imágenes niveles de conciencia tan diferentes.

Andrés Rábago

Andrés Rábago (Madrid, 1947). Autodidacta. Colaborador, como OPS o El Roto, en revistas de análisis político (*Triunfo*, *Cuadernos para el Diálogo*, *Ajoblanco*, *Cambio 16*, *Tiempo*), de còmic (*Tótem*, *Madrid*) y satíricas (*Hermano Lobo*, *El Jueves*) y en periódicos (*Diario 16*, *El Independiente*, *El Periódico de Catalunya* y, desde hace años, *El País*). Autor de más de veinte libros (el más reciente: *Viñetas para una crisis*, Barcelona, Mondadori, “Reservoir Books”, 2011). Ilustrador de diversas obras, principalmente de su amigo Manuel Vicent. Escenógrafo para los textos de Luis Malilla y del grupo Ditirambo. Coautor del cortometraje de animación *La edad del silencio*, de Gabriel Blanco, del año 1978, premiado en el Festival Internacional de Cine de San Sebastián. Ha realizado cerca de noventa exposiciones individuales, tanto de sus dibujos como de sus pinturas (que firma como Rábago), las últimas, este mismo año, en Nueva York y Chicago. Ha sido distinguido con los siguientes premios: Francisco Cereceda de Periodismo (1993), *Cambio 16* al Pensamiento (1995), Club de Debates Urbanos al Mérito Urbanístico (1997), Internacional d'Humor Gat Perich (1997), Julián Besteiro de las Artes y las Letras (2005), medalla FAD (2006), Asociación Pro Derechos Humanos (2011) y Nacional de Ilustración (2012).